BÁO CÁO
TÌM KIẾM VÀ ĐÁNH GIÁ THÔNG TIN HỌC THUẬT

CHỦ ĐỀ : SỬ DỤNG AI CÓ TRÁCH NGHIỆM TRONG HỌC TẬP VÀ NGHIÊN CỨU

1. Mở đầu (Giới thiệu mục tiêu và phạm vi)

Trí tuệ nhân tạo (AI), đặc biệt là các công cụ tạo sinh (Generative AI) như ChatGPT, đang trở thành "bộ trợ lý học tập" phổ biến: gợi ý dàn ý, giải thích khái niệm, hỗ trợ tìm tài liệu và cải thiện cách diễn đạt. Tuy nhiên, trong môi trường học thuật, việc dùng AI đặt ra nhiều câu hỏi đạo đức: ranh giới giữa hỗ trợ hợp lý và gian lận; trách nhiệm về độ chính xác; quyền sở hữu trí tuệ; và nguy cơ phụ thuộc làm suy giảm kỹ năng tự học.

Báo cáo này nhằm: (i) phân tích một chính sách/quy định học thuật của một trường đại học lớn tại Việt Nam liên quan đến liêm chính học thuật và liên hệ với việc sử dụng AI; (ii) thực hiện một nhiệm vụ học tập có dùng AI kèm nhật ký minh bạch; (iii) phân tích các vấn đề đạo đức chính; (iv) xây dựng bộ nguyên tắc cá nhân; và (v) tạo infographic minh hoạ thực hành dùng AI có trách nhiệm.

2. Nghiên cứu chính sách/quy định của trường đại học về liêm chính học thuật và liên hệ với việc dùng AI

2.1. Văn bản được chọn và phạm vi áp dụng

Trong báo cáo này, tôi tham khảo "Quy định về việc kiểm soát và xử lý đạo văn các sản phẩm học thuật" (ban hành kèm theo Quyết định số 4621/QĐ-ĐHKT-VSĐH ngày 15/12/2016 của Trường Đại học Kinh tế TP.HCM – UEH). Văn bản xác định phạm vi áp dụng cho nhiều loại sản phẩm học thuật (bài tập, tiểu luận, khóa luận, luận văn, bài báo…) và áp dụng cho người học và viên chức trong trường.

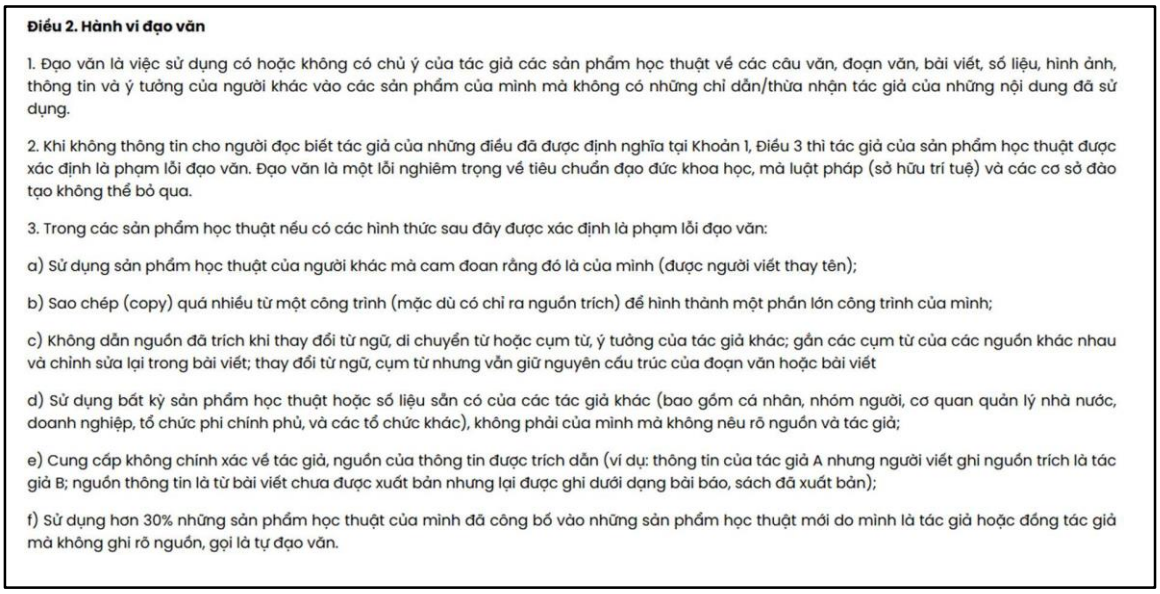

Hình 1. Ảnh chụp màn hình trang "Quy định về kiểm soát và xử lý đạo văn các sản phẩm học thuật" của Trường Đại học Kinh tế TP.HCM (UEH) (trích đoạn Điều 1–2).

2.2. Các điểm chính của quy định (tóm tắt có phân tích)

(1) Định nghĩa đạo văn và các hành vi liên quan

Quy định mô tả đạo văn là việc sử dụng câu chữ/đoạn văn/số liệu/hình ảnh/ý tưởng của người khác mà không chỉ dẫn hoặc thừa nhận tác giả; đồng thời liệt kê các dạng vi phạm như sao chép quá nhiều, "vá" nhiều nguồn, dẫn nguồn sai, và tự đạo văn.

Điều 2. Hành vi đạo văn

1. Đạo văn là việc sử dụng có hoặc không có chủ ý của tác giả các sản phẩm học thuật về các câu văn, đoạn văn, bài viết, số liệu, hình ảnh, thông tin và ý tưởng của người khác vào các sản phẩm của mình mà không có những chỉ dẫn/thừa nhận tác giả của những nội dung đã sử dụng.

2. Khi không thông tin cho người đọc biết tác giả của những điều đã được định nghĩa tại Khoản 1, Điều 3 thì tác giả của sản phẩm học thuật được xác định là phạm lỗi đạo văn. Đạo văn là một lỗi nghiêm trọng về tiêu chuẩn đạo đức khoa học, mà luật pháp (sở hữu trí tuệ) và các cơ sở đào tạo không thể bỏ qua.

3. Trong các sản phẩm học thuật nếu có các hình thức sau đây được xác định là phạm lỗi đạo văn:

a) Sử dụng sản phẩm học thuật của người khác mà cam đoan rằng đó là của mình (được người viết thay tên);

b) Sao chép (copy) quá nhiều từ một công trình (mặc dù có chỉ ra nguồn trích) để hình thành một phần lớn công trình của mình;

c) Không dẫn nguồn đã trích khi thay đổi từ ngữ, di chuyển từ hoặc cụm từ, ý tưởng của tác giả khác; gắn các cụm từ của các nguồn khác nhau và chỉnh sửa lại trong bài viết; thay đổi từ ngữ, cụm từ nhưng vẫn giữ nguyên cấu trúc của đoạn văn hoặc bài viết

d) Sử dụng bất kỳ sản phẩm học thuật hoặc số liệu sẵn có của các tác giả khác (bao gồm cá nhân, nhóm người, cơ quan quản lý nhà nước, doanh nghiệp, tổ chức phi chính phủ, và các tổ chức khác), không phải của mình mà không nêu rõ nguồn và tác giả;

e) Cung cấp không chính xác về tác giả, nguồn của thông tin được trích dẫn (ví dụ: thông tin của tác giả A nhưng người viết ghi nguồn trích là tác giả B; nguồn thông tin là từ bài viết chưa được xuất bản nhưng lại được ghi dưới dạng bài báo, sách đã xuất bản);

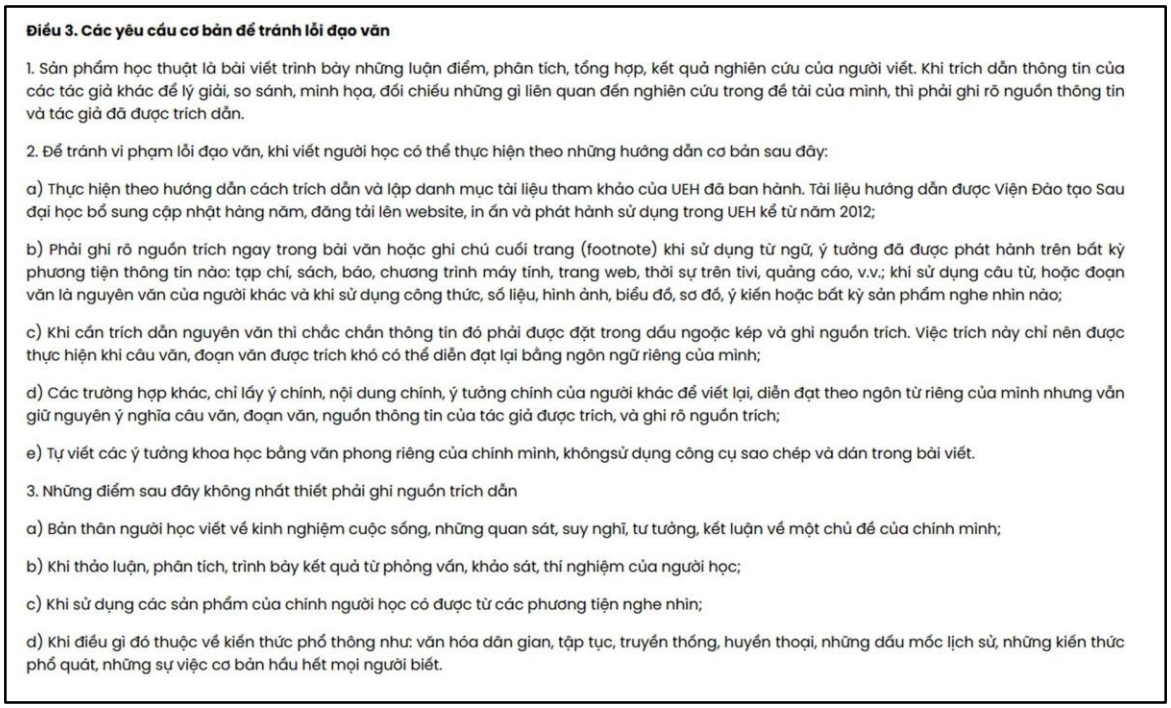
f) Sử dụng hơn 30% những sản phẩm học thuật của mình đã công bố vào những sản phẩm học thuật mới do mình là tác giả hoặc đồng tác giả mà không ghi rõ nguồn, gọi là tự đạo văn.

Hình 2. Ảnh chụp màn hình Điều 2 – Hành vi đạo văn trong văn bản "Quy định về kiểm soát và xử lý đạo văn các sản phẩm học thuật" của Trường Đại học Kinh tế TP.HCM (UEH).

Liên hệ AI: Nếu sinh viên dùng AI để "paraphrase" lại tài liệu nhưng không trích dẫn nguồn gốc của ý tưởng/dữ liệu, vẫn có nguy cơ rơi vào các dạng đạo văn (đặc biệt là "đổi từ nhưng giữ cấu trúc/ý"). Nói cách khác, AI không "xóa" nghĩa vụ trích dẫn.

2) Yêu cầu cơ bản để tránh đạo văn

Quy định nhấn mạnh sản phẩm học thuật phải thể hiện luận điểm, phân tích, tổng hợp của người viết; khi trích dẫn phải ghi rõ nguồn.

Điều 3. Các yêu cầu cơ bản để tránh lỗi đạo văn

1. Sản phẩm học thuật là bài viết trình bày những luận điểm, phân tích, tổng hợp, kết quả nghiên cứu của người viết. Khi trích dẫn thông tin của các tác giả khác để lý giải, so sánh, minh họa, đối chiếu những gì liên quan đến nghiên cứu trong đề tài của mình, thì phải ghi rõ nguồn thông tin và tác giả đã được trích dẫn.

2. Để tránh vi phạm lỗi đạo văn, khi viết người học có thể thực hiện theo những hướng dẫn cơ bản sau đây:

a) Thực hiện theo hướng dẫn cách trích dẫn và lập danh mục tài liệu tham khảo của UEH đã ban hành. Tài liệu hướng dẫn được Viện Đào tạo Sau đại học bổ sung cập nhật hàng năm, đăng tải lên website, in ấn và phát hành sử dụng trong UEH kể từ năm 2012;

b) Phải ghi rõ nguồn trích ngay trong bài văn hoặc ghi chú cuối trang (footnote) khi sử dụng từ ngữ, ý tưởng đã được phát hành trên bất kỳ phương tiện thông tin nào: tạp chí, sách, báo, chương trình máy tính, trang web, thời sự trên tivi, quảng cáo, v.v.; khi sử dụng câu từ, hoặc đoạn văn là nguyên văn của người khác và khi sử dụng công thức, số liệu, hình ảnh, biểu đồ, sơ đồ, ý kiến hoặc bất kỳ sản phẩm nghe nhìn nào;

c) Khi cần trích dẫn nguyên văn thì chắc chắn thông tin đó phải được đặt trong dấu ngoặc kép và ghi nguồn trích. Việc trích này chỉ nên được thực hiện khi câu văn, đoạn văn được trích khó có thể diễn đạt lại bằng ngôn ngữ riêng của mình;

d) Các trường hợp khác, chỉ lấy ý chính, nội dung chính, ý tưởng chính của người khác để viết lại, diễn đạt theo ngôn từ riêng của mình nhưng vẫn giữ nguyên ý nghĩa câu văn, đoạn văn, nguồn thông tin của tác giả được trích, và ghi rõ nguồn trích;

e) Tự viết các ý tưởng khoa học bằng văn phong riêng của chính mình, khôngsử dụng công cụ sao chép và dán trong bài viết.

3. Những điểm sau đây không nhất thiết phải ghi nguồn trích dẫn

a) Bản thân người học viết về kinh nghiệm cuộc sống, những quan sát, suy nghĩ, tư tưởng, kết luận về một chủ đề của chính mình;

b) Khi thảo luận, phân tích, trình bày kết quả từ phỏng vấn, khảo sát, thí nghiệm của người học;

c) Khi sử dụng các sản phẩm của chính người học có được từ các phương tiện nghe nhìn;

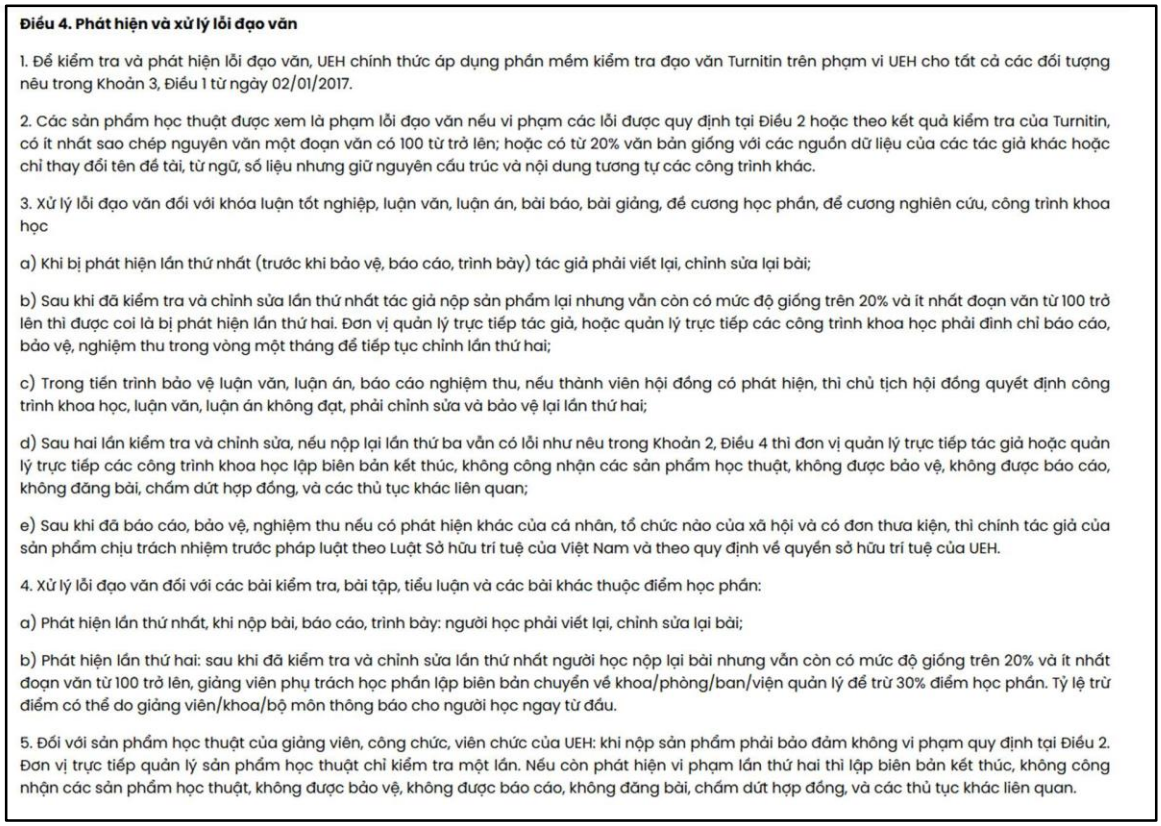
d) Khi điều gì đó thuộc về kiến thức phổ thông như: văn hóa dân gian, tập tục, truyền thống, huyền thoại, những dấu mốc lịch sử, những kiến thức phổ quát, những sự việc cơ bản hầu hết mọi người biết.

Hình 3. Ảnh chụp màn hình Điều 3 – Các yếu tố cơ bản để tránh lỗi đạo văn trong văn bản "Quy định về kiểm soát và xử lý đạo văn các sản phẩm học thuật" của Trường Đại học Kinh tế TP.HCM (UEH).

Liên hệ AI: AI có thể giúp gợi ý dàn ý/diễn đạt, nhưng người học vẫn phải đảm nhiệm phần "tư duy": lập luận, lựa chọn bằng chứng, kết luận và chịu trách nhiệm.

(3) Cơ chế kiểm tra và ngưỡng xử lý

UEH nêu việc áp dụng phần mềm Turnitin để kiểm tra; sản phẩm có thể bị xem là vi phạm nếu rơi vào các dạng lỗi được nêu hoặc theo kết quả kiểm tra trùng lặp (ví dụ đoạn sao chép dài hoặc tỷ lệ trùng lặp đáng kể).

Điều 4. Phát hiện và xử lý lỗi đạo văn

1. Để kiểm tra và phát hiện lỗi đạo văn, UEH chính thức áp dụng phần mềm kiểm tra đạo văn Turnitin trên phạm vi UEH cho tất cả các đối tượng nêu trong Khoản 3, Điều 1 từ ngày 02/01/2017.

2. Các sản phẩm học thuật được xem là phạm lỗi đạo văn nếu vi phạm các lỗi được quy định tại Điều 2 hoặc theo kết quả kiểm tra của Turnitin, có ít nhất sao chép nguyên văn một đoạn văn có 100 từ trở lên; hoặc có từ 20% văn bản giống với các nguồn dữ liệu của các tác giả khác hoặc chỉ thay đổi tên đề tài, từ ngữ, số liệu nhưng giữ nguyên cấu trúc và nội dung tương tự các công trình khác.

3. Xử lý lỗi đạo văn đối với khóa luận tốt nghiệp, luận văn, luận án, bài báo, bài giảng, đề cương học phần, đề cương nghiên cứu, công trình khoa học

a) Khi bị phát hiện lần thứ nhất (trước khi bảo vệ, báo cáo, trình bày) tác giả phải viết lại, chỉnh sửa lại bài;

b) Sau khi đã kiểm tra và chỉnh sửa lần thứ nhất tác giả nộp sản phẩm lại nhưng vẫn còn có mức độ giống trên 20% và ít nhất đoạn văn từ 100 trở lên thì được coi là bị phát hiện lần thứ hai. Đơn vị quản lý trực tiếp tác giả, hoặc quản lý trực tiếp các công trình khoa học phải đình chỉ báo cáo, bảo vệ, nghiệm thu trong vòng một tháng để tiếp tục chỉnh lần thứ hai;

c) Trong tiến trình bảo vệ luận văn, luận án, báo cáo nghiệm thu, nếu thành viên hội đồng có phát hiện, thì chủ tịch hội đồng quyết định công trình khoa học, luận văn, luận án không đạt, phải chỉnh sửa và bảo vệ lại lần thứ hai;

d) Sau hai lần kiểm tra và chỉnh sửa, nếu nộp lại lần thứ ba vẫn có lỗi như nêu trong Khoản 2, Điều 4 thì đơn vị quản lý trực tiếp tác giả hoặc quản lý trực tiếp các công trình khoa học lập biên bản kết thúc, không công nhận các sản phẩm học thuật, không được bảo vệ, không được báo cáo, không đăng bài, chấm dứt hợp đồng, và các thủ tục khác liên quan;

e) Sau khi đã báo cáo, bảo vệ, nghiệm thu nếu có phát hiện khác của cá nhân, tổ chức nào của xã hội và có đơn thưa kiện, thì chính tác giả của sản phẩm chịu trách nhiệm trước pháp luật theo Luật Sở hữu trí tuệ của Việt Nam và theo quy định về quyền sở hữu trí tuệ của UEH.

4. Xử lý lỗi đạo văn đối với các bài kiểm tra, bài tập, tiểu luận và các bài khác thuộc điểm học phần:

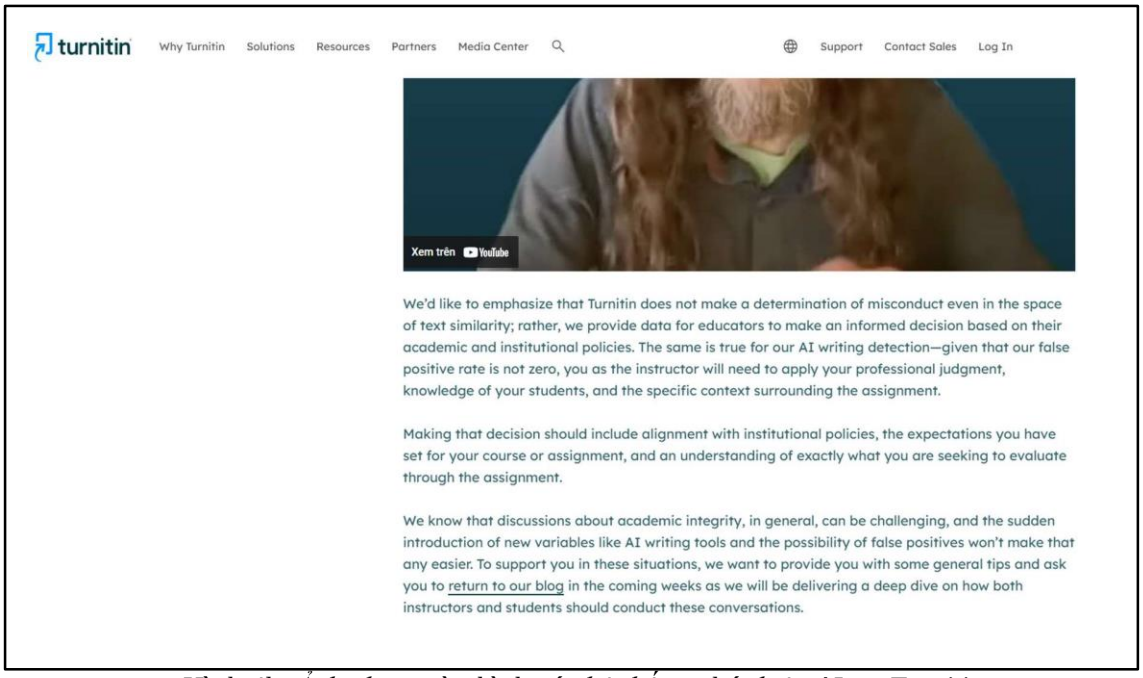
a) Phát hiện lần thứ nhất, khi nộp bài, báo cáo, trình bày: người học phải viết lại, chỉnh sửa lại bài;

b) Phát hiện lần thứ hai: sau khi đã kiểm tra và chỉnh sửa lần thứ nhất người học nộp lại bài nhưng vẫn còn có mức độ giống trên 20% và ít nhất đoạn văn từ 100 trở lên, giảng viên phụ trách học phần lập biên bản chuyển về khoa/phòng/ban/viện quản lý để trừ 30% điểm học phần. Tỷ lệ trừ điểm có thể do giảng viên/khoa/bộ môn thông báo cho người học ngay từ đầu.

5. Đối với sản phẩm học thuật của giảng viên, công chức, viên chức của UEH: khi nộp sản phẩm phải bảo đảm không vi phạm quy định tại Điều 2. Đơn vị trực tiếp quản lý sản phẩm học thuật chỉ kiểm tra một lần. Nếu còn phát hiện vi phạm lần thứ hai thì lập biên bản kết thúc, không công nhận các sản phẩm học thuật, không được bảo vệ, không được báo cáo, không đăng bài, chấm dứt hợp đồng, và các thủ tục khác liên quan.

Hình 4a. Ảnh chụp màn hình Điều 4 – Phát hiện và xử lý lỗi đạo văn trong văn bản "Quy định về kiểm soát và xử lý đạo văn các sản phẩm học thuật" của Trường Đại học Kinh tế TP.HCM (UEH).

Liên hệ AI: Dù Turnitin chủ yếu kiểm tra trùng lặp, trong thực tế AI có thể khiến bài viết "trơn tru" nhưng lại làm sinh viên dễ sao chép ý tưởng mà không nhận thức rõ ranh giới. Ngoài ra, các hệ thống phát hiện AI (nếu áp dụng) cũng có thể có false positive, do đó cần quy trình đánh giá công bằng, minh bạch.

Hình 4b. Ảnh chụp màn hình các hệ thống phát hiện AI tại Turnitin

2.3. Nhận định cá nhân về khoảng trống "AI policy" và hướng thực hành

Ở Việt Nam, nhiều trường có xu hướng khuyến khích sử dụng AI ở mức hỗ trợ (tìm kiếm, tổng hợp, gợi ý) nhưng chưa ban hành quy định thật cụ thể cho từng công cụ; việc dùng AI thường được đặt dưới khung "liêm chính học thuật" và quy chế đánh giá của học phần.

Theo tôi, để giảm mơ hồ và tăng công bằng, nhà trường/học phần nên có tối thiểu 3 lớp hướng dẫn:

- ✓ Mức độ cho phép (được phép dùng AI ở khâu nào: dàn ý, chữa lỗi, phản biện…);
- ✓ Cách minh bạch (AI disclosure + nhật ký prompt);
- ✓ Cách đánh giá (ưu tiên năng lực lập luận, ví dụ cá nhân, phản biện, thuyết trình/kiểm tra miệng để tránh "bài viết thuê"). Nhận định này cũng phù hợp với khuyến nghị quốc tế rằng GenAI cần được dùng theo hướng bảo vệ "human agency", minh bạch và bảo vệ dữ liệu

3. Thực hiện một nhiệm vụ học tập với sự hỗ trợ của AI (kèm nhật ký minh bạch)

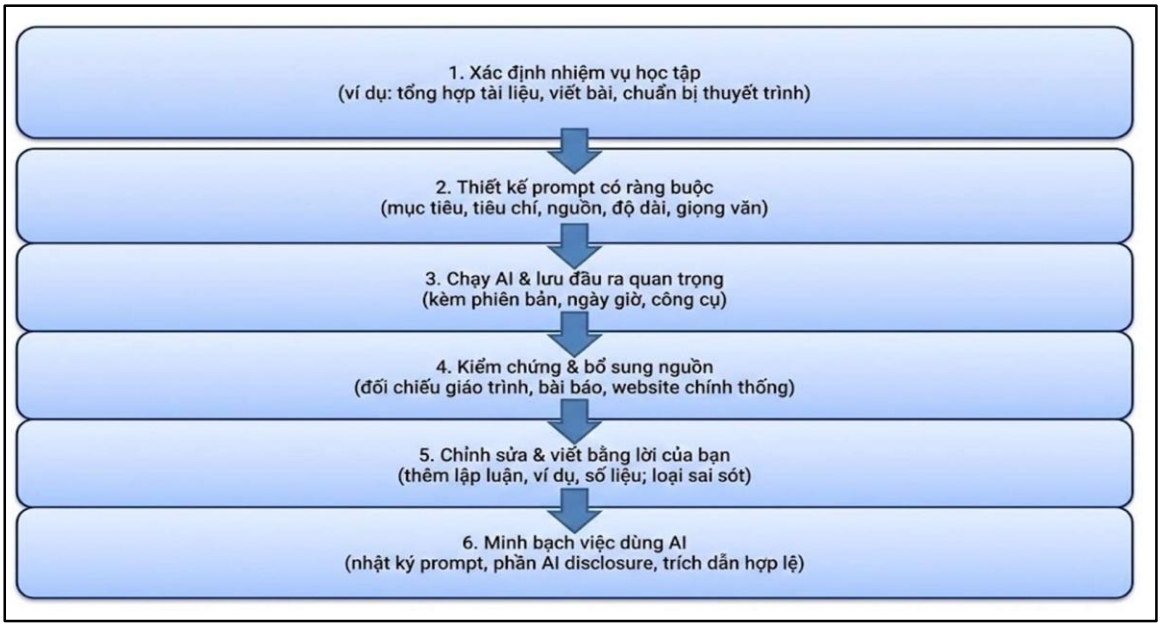
3.1. Nhiệm vụ được chọn

Nhiệm vụ: Viết phần "Phân tích đạo đức (3 vấn đề)" và "Bộ nguyên tắc cá nhân 7 nguyên tắc" cho báo cáo này.

Mục tiêu: Viết rõ ràng, có ví dụ minh hoạ, liên hệ quy định đạo văn/liêm chính, và trình bày theo cấu trúc học thuật (có đề mục, luận điểm, kết nối).

3.2. Quy trình làm bài có trách nhiệm

Tôi thực hiện theo quy trình: xác định nhiệm vụ → thiết kế prompt có ràng buộc → chạy AI → kiểm chứng và bổ sung nguồn → viết lại bằng lời của mình → công khai mức độ dùng AI.

Hình 5. Quy trình làm bài với AI có trách nhiệm (minh hoạ). (Nguồn: Tác giả tự thiết kế.)

3.3. Nhật ký prompt và đầu ra AI (minh bạch)

Bảng 1. Nhật ký sử dụng AI (prompt – đầu ra – chỉnh sửa – tích hợp)

Lần	Mục tiêu	Prompt đã dùng (tóm tắt)	Đầu ra AI (tóm tắt)	Tôi đánh giá & chỉnh sửa	Phần dùng trong bài
1	Lập khung 3 vấn đề đạo đức	"Gợi ý 3 vấn đề đạo đức khi SV dùng GenAI, mỗi vấn đề có ví dụ và biện pháp."	Nêu: gian lận, đạo văn, phụ thuộc; gợi ý kiểm chứng	Tôi thêm liên hệ quy định đạo văn; bổ sung "rò rỉ dữ liệu" vào ma trận rủi ro	Mục 4 + Hình 2
2	Viết nháp đoạn "ranh giới hỗ trợ vs gian lận"	"Viết 180–220 từ, có ví dụ lớp học."	Đưa ví dụ chung chung	Tôi thay bằng tình huống cụ thể: AI gợi ý dàn ý vs AI viết trọn bài; thêm tiêu chí "tự làm bản nháp trước"	Mục 4.1
3	Soạn 7 nguyên tắc cá nhân	"Đề xuất 7 nguyên tắc dùng AI có trách nhiệm cho SV năm nhất."	7 nguyên tắc	Tôi chuẩn hoá thành câu "tôi…"; liên kết từng nguyên tắc với rủi ro tương ứng	Mục 5
4	Rà soát giọng văn & logic	"Chỉ ra chỗ nào khẳng định quá	Đề xuất sửa một số câu	Tôi chỉ nhận phần gợi ý diễn đạt; giữ luận điểm do tôi quyết định	Toàn bài

Lần	Mục tiêu	Prompt đã dùng (tóm tắt)	Đầu ra AI (tóm tắt)	Tôi đánh giá & chỉnh sửa	Phần dùng trong bài
		mức, gợi ý viết lại trung tính.”			

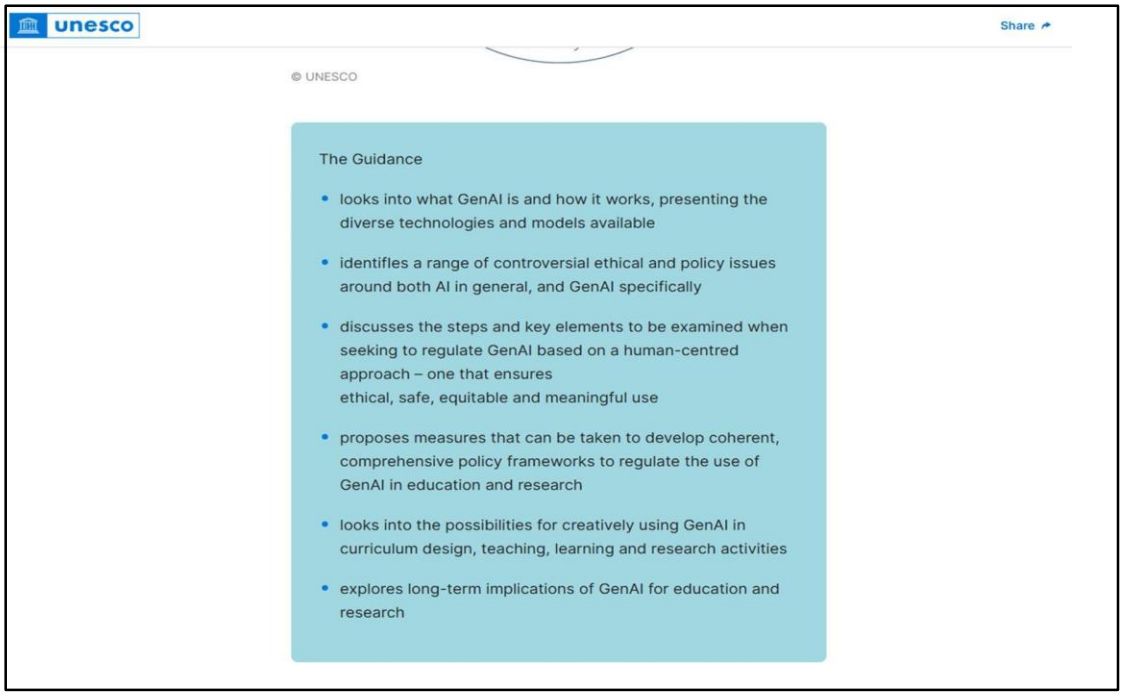
4. Phân tích các vấn đề đạo đức khi dùng AI trong học thuật

4.1. Ranh giới giữa hỗ trợ hợp lý và gian lận học thuật

- Vấn đề: AI có thể hỗ trợ học (giải thích, gợi ý), nhưng cũng có thể bị dùng để “làm thay” sản phẩm nộp.

- Vì sao xảy ra: GenAI tạo văn bản mạch lạc rất nhanh, khiến người học dễ vượt qua “điểm gãy” đạo đức: từ tham khảo sang sao chép nguyên mẫu hoặc nộp bài không phản ánh năng lực thật.
- Hậu quả: (i) đánh giá sai năng lực; (ii) mất công bằng với người tự làm; (iii) người học yếu dần kỹ năng lập luận và viết học thuật.
- Ví dụ: Nếu đề yêu cầu “phân tích chính sách trường”, nhưng sinh viên để AI viết toàn bộ và không đọc văn bản gốc, bài có thể trông “đúng cấu trúc” nhưng thiếu bằng chứng và sai chi tiết, dẫn đến vi phạm liêm chính học thuật.

✓ Giảm rủi ro: Tôi đặt nguyên tắc “AI chỉ hỗ trợ sau khi tôi đã có bản nháp/luận điểm”, và mọi kết luận đều phải dựa trên nguồn kiểm chứng (văn bản chính thống, bài báo khoa học). Cách tiếp cận này phù hợp với định hướng “AI hỗ trợ nhưng không thay thế tư duy phản biện” trong các khuyến nghị về dùng GenAI có trách nhiệm.

Hình 6. Các nguyên tắc sử dụng AI trong UNESCO

4.2. Quyền sở hữu trí tuệ, trích dẫn và nguy cơ "đạo văn kiểu mới"

- Vấn đề: GenAI có thể "viết lại" (paraphrase) khiến người học tưởng là "không đạo văn", nhưng ý tưởng/dữ liệu vẫn thuộc về nguồn gốc ban đầu và cần trích dẫn.
- Vì sao xảy ra: Người học thường chỉ quan tâm "văn có trùng không" thay vì "ý có thuộc về ai". Hơn nữa, AI đôi khi tạo trích dẫn sai hoặc bịa nguồn, khiến người học vô tình vi phạm.
- Hậu quả: Sai chuẩn học thuật, mất uy tín học thuật, thậm chí vi phạm quy định đạo văn (ví dụ: dẫn nguồn sai, không dẫn nguồn khi thay đổi từ).

✓ Giảm rủi ro: Tôi áp dụng 3 bước: (1) chỉ trích dẫn những gì tôi đọc được từ nguồn gốc; (2) không trích "ChatGPT" như một nguồn học thuật cho ꝼaĸт/luận điểm, mà dùng AI như công cụ soạn thảo; (3) rà soát lại mọi trích dẫn để tránh "cung cấp không chính xác về tác giả/nguồn".

4. Xử lý lỗi đạo văn đối với các bài kiểm tra, bài tập, tiểu luận và các bài khác thuộc điểm học phần:

a) Phát hiện lần thứ nhất, khi nộp bài, báo cáo, trình bày: người học phải viết lại, chỉnh sửa lại bài;

b) Phát hiện lần thứ hai: sau khi đã kiểm tra và chỉnh sửa lần thứ nhất người học nộp lại bài nhưng vẫn còn có mức độ giống trên 20% và ít nhất đoạn văn từ 100 trở lên, giảng viên phụ trách học phần lập biên bản chuyển về khoa/phòng/ban/viện quản lý để trừ 30% điểm học phần. Tỷ lệ trừ điểm có thể do giảng viên/khoa/bộ môn thông báo cho người học ngay từ đầu.

5. Đối với sản phẩm học thuật của giảng viên, công chức, viên chức của UEH: khi nộp sản phẩm phải bảo đảm không vi phạm quy định tại Điều 2. Đơn vị trực tiếp quản lý sản phẩm học thuật chỉ kiểm tra một lần. Nếu còn phát hiện vi phạm lần thứ hai thì lập biên bản kết thúc, không công nhận các sản phẩm học thuật, không được bảo vệ, không được báo cáo, không đăng bài, chấm dứt hợp đồng, và các thủ tục khác liên quan.

Hình 7. Ảnh chụp màn hình Mục 4 Điều 4 – Xử lý lỗi đạo văn trong văn bản "Quy định về kiểm soát và xử lý đạo văn các sản phẩm học thuật" của Trường Đại học Kinh tế TP.HCM (UEH).

4.3. Tác động đến quá trình học tập và phát triển kỹ năng (phụ thuộc, thiên lệch, dữ liệu)

- Vấn đề: Dùng AI liên tục có thể tạo phụ thuộc, giảm khả năng tự viết và tự phản biện; ngoài ra còn có rủi ro thiên lệch trong nội dung và rò rỉ dữ liệu cá nhân nếu nhập thông tin nhạy cảm. UNESCO nhấn mạnh bảo vệ dữ liệu, minh bạch và bảo đảm "human agency" khi dùng GenAI trong giáo dục.
- Ví dụ: Sinh viên nhập đề bài có thông tin cá nhân/đề thi nội bộ lên công cụ AI; hoặc tin hoàn toàn vào gợi ý của AI mà không tự kiểm chứng dẫn đến sai kiến thức.

✓ Giảm rủi ro: Tôi giới hạn AI ở vai trò "gia sư": hỏi cách lập dàn ý, yêu cầu phản biện lập luận của tôi, gợi ý câu hỏi mở; tuyệt đối không đưa dữ liệu cá nhân, và luôn đối chiếu nguồn trước khi đưa vào bài.

5. Bộ nguyên tắc cá nhân (7 nguyên tắc) về sử dụng AI có trách nhiệm trong học tập

1. Tôi chịu trách nhiệm cuối cùng cho mọi nội dung nộp, kể cả khi AI gợi ý.
2. Minh bạch việc dùng AI: ghi công cụ, mục đích, và phần nào có dùng AI (kèm nhật ký prompt).
3. Không dùng AI để gian lận: không nhờ AI viết trọn bài nộp/giải bài kiểm tra trái quy định học phần.

4. Kiểm chứng trước khi tin: mọi ғaкт/khẳng định quan trọng phải có nguồn đáng tin; không dùng "trích dẫn do AI bịa".
5. Tôn trọng bản quyền & trích dẫn đúng: trích dẫn nguồn gốc ý tưởng/dữ liệu; tránh các dạng đạo văn (kể cả "đổi từ giữ ý").
6. Bảo mật dữ liệu: không nhập thông tin cá nhân, dữ liệu nội bộ, đề thi, tài khoản… vào AI; ưu tiên dữ liệu đã công khai.
7. Dùng AI để học sâu, không để làm thay: luôn tự viết nháp trước; dùng AI để phản biện, gợi ý cải thiện, và luyện kỹ năng.

6. Infographic minh hoạ "Sử dụng AI có trách nhiệm trong học thuật"

Hình 8. Infographic 7 nguyên tắc sử dụng AI có trách nhiệm trong học thuật.(Nguồn : Tác giả thiết kế)

7. Minh bạch sử dụng AI (AI disclosure)

Tôi sử dụng AI để: (i) gợi ý khung phân tích 3 vấn đề đạo đức, (ii) gợi ý danh sách nguyên tắc cá nhân, và (iii) rà soát diễn đạt để tránh khẳng định quá mức. Tôi không dùng AI để bịa nguồn hoặc thay thế việc đọc văn bản chính sách. Mọi nội dung đưa vào bài đều được tôi kiểm chứng bằng nguồn chính thống và viết lại bằng lời của mình; nhật ký sử dụng AI được trình bày tại Bảng 1.

8. Kết luận

AI có thể nâng hiệu suất học tập nhưng cũng làm tăng rủi ro gian lận và suy giảm kỹ năng nếu bị lạm dụng. Khi nhiều trường chưa có chính sách AI thật chi tiết, khung liêm chính học thuật và chống đạo văn vẫn là nền tảng để đánh giá đúng–sai. Vì vậy, cách tiếp cận phù hợp nhất với sinh viên năm nhất là: minh bạch – kiểm chứng – tự chịu trách nhiệm – bảo vệ dữ liệu – dùng AI như công cụ học sâu chứ không phải "người làm hộ".

Tài liệu tham khảo

- Trường Đại học Kinh tế TP.HCM (UEH). (2016). Quy định về việc kiểm soát và xử lý đạo văn các sản phẩm học thuật (Quyết định 4621/QĐ-ĐHKT-VSĐH, 15/12/2016). sdh.ueh.edu.vn
- UNESCO. (2023). Guidance for generative AI in education and research.
- European Commission (DG Research & Innovation). (2024). Guidelines on the responsible use of generative AI in research.
- Turnitin. (2023). Understanding false positives within our AI writing detection capabilities.
- Tuổi Trẻ Cuối Tuần. (2024). Đại học khuyến khích sử dụng AI, chưa quy định rõ ràng.
- Học viện Cảnh sát nhân dân. (2025). Hướng dẫn sử dụng AI trong giáo dục đại học: Kinh nghiệm từ ĐH Mỹ và gợi ý cho Việt Nam.